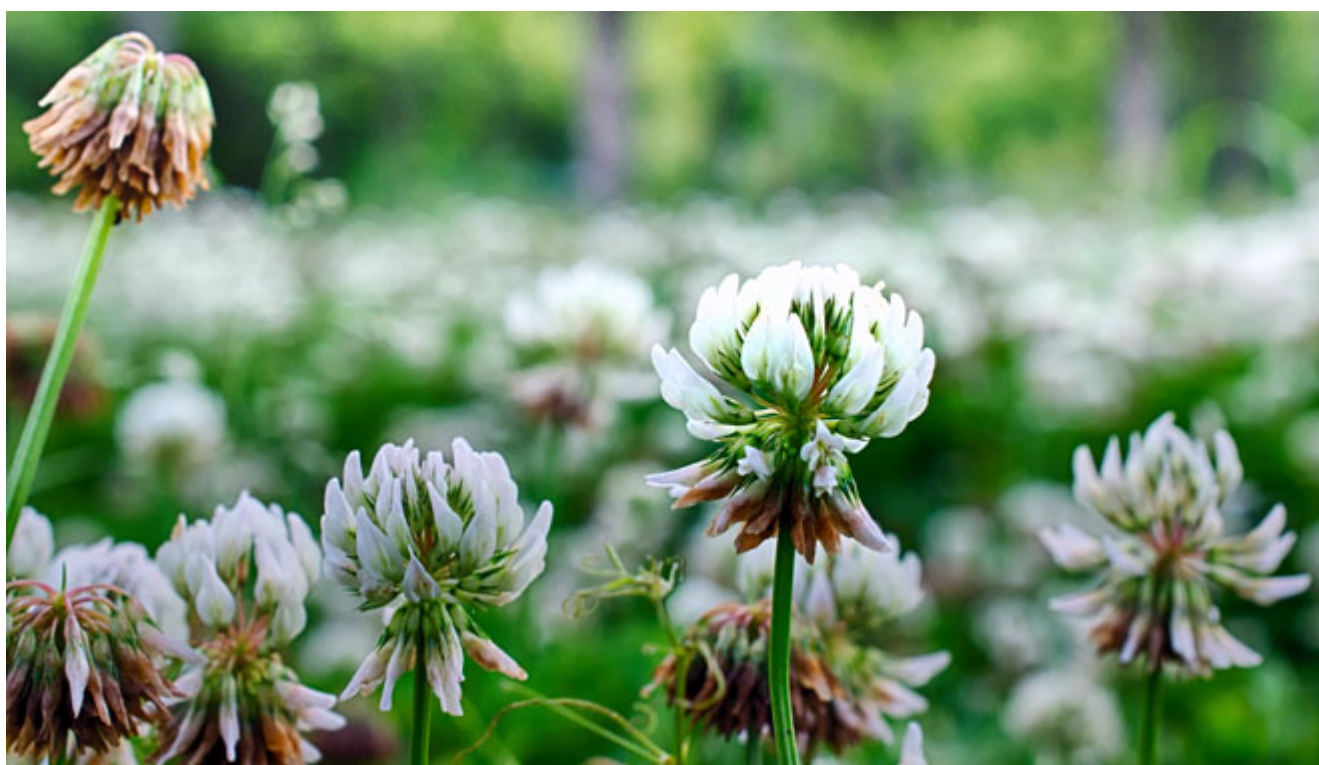

23 Φεβρουαρίου 2017

Η ύλη δεν είναι κάτι χειροπιαστό...

Επιστήμες / Φυσική - Χημεία

Μάνος Δανέζης, Αστροφυσικός

Από τα παιδικά μας χρόνια, πολλές φορές, η κοινωνία μέσα στην οποία ζούμε και αποκτούμε εμπειρίες, δημιουργεί μέσα μας ένα πλήθος εννοιών και πεποιθήσεων τις οποίες δεν μπορούμε να ορίσουμε επακριβώς και να αποδείξουμε με ένα χειροπιαστό και πρακτικό τρόπο αλλά απλά τις καταλαβαίνουμε διαισθητικά.

Κάποια από τα διαισθητικά αυτά υπονοούμενα αφορούν τον τρόπο με τον οποίο ένας πολιτισμός αντιλαμβάνεται κάποιες θεμελιώδεις επιστημονικές έννοιες. Μέσα σ' αυτές τις έννοιες συγκαταλέγεται και η έννοια της ύλης η οποία ναί μεν είναι διαισθητικά παρούσα παντού γύρω μας, αλλά ωστόσο κανένας μέχρι σήμερα δεν μπόρεσε να της δώσει έναν επιστημονικά αντικειμενικό ορισμό.

Όπως λέει και ο καθηγητής φιλοσοφίας Ευτύχης Μπιτσάκης: «η έννοια της ύλης είναι ένα φιλοσοφικό κατηγορημα και όχι κάτι χειροπιαστό και αντικειμενικά προσδιορισμένο». Και όμως πάνω σ' αυτή τη μη αντικειμενικά προσδιορισμένη έννοια δομήθηκαν οι Θετικές Επιστήμες.

Όπως είναι φυσικό, λοιπόν, αν οι απόψεις μας για το τι είναι ύλη αλλάξουν, θα αλλάξει συγχρόνως ολόκληρο το οικοδόμημα των Θετικών Επιστημών. Αυτή η μεγάλη αλλαγή της επιστημονικής άποψης μας για το τι είναι ύλη έχει συντελεστεί ήδη και πάνω σ' αυτή τη νέα αντίληψη για την ύλη έχει στηριχτεί η μεγάλη επιστημονική επανάσταση του 20ού αιώνα. Μια επανάσταση που όταν γίνει γνωστή στο ευρύτερο κοινό είναι βέβαιο ότι θα ανατρέψει τη σημερινή κλασική «Ανθρώπινη κοινή λογική».

Ας δούμε λοιπόν τι είναι αυτό που η ψευδαίσθηση των ανθρώπινων αισθήσεών μας ονομάζει και αντιλαμβάνεται ως ύλη.

Αρχικά η αντίληψη μας για το τι είναι ύλη υπήρξε πολύ πρακτική, εφόσον με τον όρο αυτόν περιγράφονταν τα φυσικά αντικείμενα τα οποία είχαν την δυνατότητα να τα επεξεργάζονται οι τεχνίτες και οι καλλιτέχνες.

Ύλη ήταν αυτό που μπορούσα να βλέπω, να ακουμπάω, να σμιλεύω και να χρησιμοποιώ για τις καθημερινές μου ανάγκες. Ύλη ήταν ένα βουνό, ένα λουλούδι, ένα τραπέζι, ένα σύννεφο, το σώμα ενός ανθρώπου, το νερό που κυλάει στο ποτάμι. Μπορούσαμε να υποδείξουμε άπειρα υλικά αντικείμενα και να συμφωνήσουμε όλοι για την υλικότητά τους όμως λίγοι συνειδητοποιούσαν ότι κανένας δεν μπορούσε να δώσει έναν αντικειμενικό ορισμό του τι είναι ύλη.

Η ύλη είχε γνωστές και υπολογιζόμενες ιδιότητες, είχε όρια καθορισμένα, χρώμα, βάρος, σκληρότητα δεν είχε όμως έναν επιστημονικά αντικειμενικό ορισμό. Οριζόταν μόνο έμμεσα μέσω των ιδιοτήτων που γίνονταν αντιληπτές από τις ανθρώπινες αισθήσεις και τα όργανα μέτρησης. Με βάση αυτές τις αντιλήψεις

συγκροτήθηκε το οικοδόμημα των θετικών επιστημών στη δύση αλλά και ένα σύνολο φιλοσοφικών ρευμάτων τα οποία με ένα κοινό όνομα ονομάζουμε υλιστικά. Ολόκληρο δηλαδή το οικοδόμημα της επιστήμης και της τεχνολογίας στηρίχθηκε πάνω σε ένα φιλοσοφικό κατηγορημα και όχι σε κάτι πρακτικά καθορισμένο.

Έτσι η ύλη αποτέλεσε μία από τις πιο θεμελιώδεις έννοιες του *Διαλεκτικού Υλισμού*, του φιλοσοφικού συστήματος που θεμελίωσε ο Κάρολος Μαρξ. Η ύλη στον Μαρξισμό αντιπροσωπεύει την αντικειμενική πραγματικότητα, η οποία είναι διάφορη και ανεξάρτητη από την ανθρώπινη συνείδηση.

[συνεχίζεται]

Πηγή: Δανέζης Μάνος, επ. Καθηγητής και Θεοδοσίου Στράτος, αναπλ. Καθηγητής ΕΚΠΑ, κείμενα της εκπομπής «Το Σύμπαν που αγάπησα». Τίτλος επεισοδίου: «Ύλη. Το φάντασμα της ανθρώπινης αυταπάτης»

<http://bit.ly/2mdDnbF>